

REPORTATGE

▶ VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

ís aprofita per explicar-los el concepte anys/llum, que l'estrella Proxima Centauri està a quatre anys/llum i que encara avui no s'ha descobert com viatjar a aquesta velocitat. Héctor pregunta si a l'espai el temps és el mateix que a la Terra. La pregunta ideal per recordar Einstein i la teoria de la relativitat: «Una persona que viatgi una hora a la velocitat de la llum hauria viscut una hora, la resta, anys i anys».

Dani està més preocupat per la mort del Sol i les seues conseqüències: «Destruirà la Terra?». I sí, primer destruiria Mercuri, després Venus, després la Terra... Però encara manca molt, uns 5.000 milions d'anys, com li recorda una de les professores, que aprofita per demanar els alumnes que com això passarà d'aquí a tant de temps, millor que es preocupin d'altres coses que poden destruir l'entorn a més curt termini de temps. «De fet, les glaciacions es varen produir per una variació de temperatura molt petita», apunta l'expert, sobre qui comencen a caure preguntes sobre si existeixen els extraterrestres: «Si hi ha milers de planetes fora del sistema solar i alguns sòlids i semblants a la Terra no és estrany pensar que hi ha vida a la resta de l'Univers». Héctor pregunta si no es pot anar a Mart tal i com es va anar a la Lluna. «És que Mart està molt més lluny. El viatge a la Lluna són tres dies. A Mart es triguen set mesos», respon Joan Lluís. «També tardaven mesos abans en anar a Amèrica», apostilla Héctor, deixant a bona part dels assistents bocabadats.

«De vegades ens fan preguntes o comentaris molt interessants. Es nota que abans de venir han treballat a classe el tema de l'espai», comenta l'integrant de l'AAE mentre els alumnes van sortint de l'aula amb ganes de pujar a la cúpula. «Hem estat

▶ VISITA DELS ALUMNES DE L'ISIDOR MACABICH a l'observatori astronòmic de Puig des Molins. 1 José Luis Bofill fa les explicacions a la cúpula a un grup reduït d'alumnes. 2 El grup escolta atent les explicacions sobre el Sol a l'aula de la planta baixa. 3 L'ordinador del telescopi. 4 Una de les estudiantos comprova que degut al mal dia no es pot veure res pel telescopi. © SERGIO G. CAÑIZARES

fent temps amb les preguntes a veure si millorava el dia», confessa una de les professores. La tàctica no ha funcionat, el cel segueix tan cobert com fa una hora. Tot i això, a dalt els espera José Luis Bofill, el president de l'Associació, disposat a mostrar-los com funciona el telescopi. Ana Martín els acompanya per l'escala i els re-

peteix que vagin alerta amb el cap a l'hora d'entrar.

«El més curt s'empra de dia per veure el Sol», els explica Bofill. Els escolars atenen, pendents de les seues paraules i amb el coll ben estirat. Els explica que té uns filtres per poder mirar sense quedar-se cecs, que l'observatori de Cala d'Hort és més gran,

que si no tinguessin el cel en contra avui podrien veure les protuberàncies del sol, que la cúpula és automàtica i es va movent, seguint el moviment de la Terra... Un dels alumnes puja al telescopi i comprova que no es veu absolutament res abans de baixar a la darrera part de la visita. A una pantalla veuen fotografies astronòmi-

ques. Els membres de l'associació presumeixen de les tres imatges que la NASA ha triat darrerament com a fotografies del dia i recorden que la contaminació lumínica no va gaire bé per observar l'espai. Els alumnes agafen les motxilles. Marxen Puig des Molins avall. Alguns miren endarrere. Tornaran. En una nit clara.

AL DIABLE AMB LES PROPINES

Luis M. Alonso

S'e'n recorden del senyor Rosa? Si han vist 'Reservoir Dogs' de Quentin Tarantino, la primera seqüència de la pel·lícula no és fàcil d'oblidar: Rosa manté amb Rubio, Taronja, Blau, Blanc, Marró, Joe i Eddie l'Amable, una conversa animada durant l'esmorzar. La cambrera li ha servit tres vegades cafè, però ell es nega a contribuir amb un euro a la propina. No creu en ella i, al final, deixa anar la moneda a contracor. Diu que es tracta d'una qüestió de principis, però tots pensen que és pura garberia. Les cambres als Estats Units guanyen sous molt baixos i viuen pràcticament de les propines, que mai baixen del 10 per cent del total de la consumició i en alguns casos

arriben al 25 per cent. «Vinga ja -diu Rosa- aquestes ties no estan mortes de fam, cobren el seu salari mínim, jo també vaig treballar així, cobrant això, però llavors no vaig tenir la sort que algú em donés propina».

Les propines són per al personatge de la pel·lícula de Tarantino l'únic violí que escolten els que serveixen les taules. Ara, la música deixarà de sonar. Alguns empresaris de Nova York estan disposats a acabar amb ella i la injusta situació que crea entre empleats del mateix sector, atès que alguns no tenen accés als diners extra que deixen els clients pel servei prestat. Però el veritable problema no són les propines ni el sentit que té el fet de donar-ne o de rebre-les, sinó que en un país desenvolupat com els Estats Units alguns treballadors hagin de dependre d'elles per reunir un sou que els permeti viure. Si desapareixen les propines, sorgirà una protecció salarial com cal? L'assumpte planteja més d'un dubte. Fins ara, i durant dècades, aquest tipus de subsidi ha quedat en mans de clients que es creuen obligats a mantenir els treballadors

que els serveixen; qui els contracten no ho fan amb la retribució suficient per a que puguin prescindir de l'ajuda.

▶ **Excepte al Japó** i a algun altre país asiàtic veí, on les propines estan considerades una ofensa, a la resta del món la pràctica és més o menys habitual, encara que en la major part dels llocs el servei s'agraeix simplement renunciant a la devolució del que un paga amb l'excusa arrodonir el compte. Així succeeix, en general a Europa, amb l'excepció curiosament d'Itàlia, on el gest de cortesia del client cap al treballador no es veia com un detall de bon gust fins que el turisme va acabar trencant la tendència; en qualsevol cas, mai he vist ningú retirar la mà. A Cuba, després de la revolució, la propina es va considerar un insult, però des dels nois de l'hotel que porten l'equipatge a l'habitació fins al cambrer, són centenars els cubans als quals no els importa sentir-se insultats. Durant els anys més durs del castisme un empleat de l'hostaleria era un privilegiat al rebre un complement extra en dòlars que li permetia accedir a productes que persones amb carreres superiors i amb minsos sous en pesos no podien comprar. No són pocs els països on, a més d'incloure el servei en el compte d'un restaurant, els empleats esperen una gratificació per part del client. A Mèxic la pro-

pina està tan arrelada que un s'arrisca a ser esbronat si no la deixa.

La propina no rebaixa a qui la dona ni ofèn al que la rep. Simplement és una mostra de gratitud del client pels serveis prestats. Sobre això hi ha certes regles que pel que sembla, s'haurien de guardar. Per exemple, no utilitzar-la per desfer-nos de les petites monedes que portem a les butxaques. Ser discrets i no exhibicionistes en oferir-la. Somriure i, alhora, donar les gràcies, etcètera, etcètera.

Als Estats Units, on la propina suposa un sobresou i gairebé el 2 per cent de la població depèn exclusivament d'ella, la seva prohibició hauria de venir acompanyada d'una espècie de revolució legislativa laboral. Els cambres i molts altres empleats viuen d'aquest gest, mentre que la hisenda americana la vol veure abolida perquè no es declara. Fins ara tots els intents de desterrar el costum han fracassat. Els americans, amb l'excepció del senyor Rosa de la pel·lícula de Tarantino, veuen enfortida la seva autoestima quan contribueixen amb uns dòlars a mantenir un servei poc remunerat pels empresaris. Per comprovar-ho només cal recordar la proverbial mestria i discreció amb què Frank Sinatra, fins i tot en algunes de les seves pel·lícules, lliscava els bitllets per comprar favors i informacions útils.